

Kültür

Enbiya YILDIRIM*

“Bir de felaketi kendileri çağırınlar vardır; bunlar hırslarının peşinde koşarak gece ve gündüzlerini perişan edenlerdir. Daha fazla dünyalık elde etmek, uzanabildikleri her şeyi yiyip bitirmek için çırpınırlar. Ailelerini ihmal ederek gece gündüz demeden sermayelerini artırmak peşinde koşarlar.”

HİRSİN

UYKUSUZ BIRAKTIĞI GECELER

İnsan hayatta beklemediği sıkıntılarla karşılaşır. İşlerini yoluna koymaya çalışırken ekonomik krizle çarpılır, yanlış yatırım nedeniyle dibe vurur, bir yangına veya hırsızlığa sermayesini teslim eder. Ailesiyle günlerini neşeli ve asûde bir şekilde geçirirken beklenmedik bir kaza, bir vefat veya uzun süreli bir hastalık bütün huzurunu kaçıır. Namaza durduğunda kendisini ibadete veremez. Yatağa başını koyduğu anda uyuduğu günleri hasretle aramaya başlar; bir o yana bir bu yana döner. Karşılaşılan bu tür felaketler karşısında mü'minin sabrı ve sebatı, daha doğrusu Müslüman olarak olaylar ve gelişmeler karşısındaki tavrı önemlidir. Bununla birlikte bahsettiğimiz bu tür olayların bir kısmında insanın kendisinin dahli genellikle yoktur ya da çok azdır. Zira insan bir düzen kurmaya bir başka ifadeyle düzensizlikten kaçmaya çalışırken gelen felaket ve sınınanma onu bir kaosun içine sürükler.

Bir de felaketi kendileri çağırnanlar vardır; bunlar hırslarının

peşinde koşarak gece ve gündüzlerini perişan edenlerdir. Daha fazla dünyalık elde etmek, uzanabildikleri her şeyi yiyip bitirmek için çırpınırlar. Ailelerini ihmal ederek gece gündüz

demededen sermayelerini artırmak peşinde koşarlar. Her şeylerini dünyaya göre ayarlarlar, Allah'tan uzaklaşarak dünyanın zebunu olurlar. Hırslarının ve açgözlü oluşlarının manevi-

yatlarını körelttiği bu insanlara ibretle bakılmalıdır; ne kıldıkları namazdan ne de diğer ibadetlerden lezzet alırlar. İbadet dünyaları şekilde kalmıştır; hatta ibadetini terk edenleri veya o tarafta zaten gözü olmayanları görürsünüz. Dünyaya amansız bir şekilde saldırmının neticesinde muvâzenelerini kaybetmişlerdir. Dalgındırlar, bir şey sorduğunuzda size gecikmeli cevap verirler, akılları sürekli başka yerlerde, zihinleri kendi ürettikleri sorunlarla meşguldür.

Akşama kadar kendini parçalarcasına zihninden planlar yapıp, ölçen, biçen, tartan, oradan oraya doldurup boşaltan, hayattan tamamen kopan bir insanın en büyük derdi yatağa girmesiyle başlar. Allah geceyi insanlar için bir dinlenme, dünyayla irtibatı kesme ve bir örtü olarak tanımlamasına¹ rağmen, bu insanın yatağa girmesiyle birlikte günün bütün dertleri zihnine üşüşmeye, geçen günde ne kazandığını ne kaybettiğini hesap etmeye; yarının planları gözünün önüne gelmeye başlar. Bir o yana bir bu yana döner. Gözünü uyku tutmaz, tam

uyuyacakken aklına yeni bir şey gelir, yataktan kalkar not alır. Normalde insanın sabah uyan-
dığına dinlenmiş olması gere-
kir, ancak zihninin yorgunluğunu
üzerinden atamayan böylesi
zevat, bedenlerinde sabahları
bile yorgunluk hissederler. İn-
san uykudan uyanınca yorgun
olur mu diye düşünülebilir, an-
cak rüyasında bile para mesele-
lerini didikleyen, alacak vere-
cek hesapları yapan, mal aldığı
ve sattığı kimselerle tartışan bir
insanın sabah uyanıldığında zin-
de olmasını beklemek her halde
ham bir hayal olur.

Burada kötü olan bir du-
rum da aşırı dünya hırsının in-
sanı haram helal çizgisinden
uzaklaştırmasıdır. Sermaye-
sinin ve birikiminin hızla kat-
lanarak büyümesi için çılgın-
ca bir gayret içine giren ve gözü
başka bir şey görmeyen bir in-
sanın, neyin meşru neyin gayr-i
meşru olduğuna dikkat etmesi
beklenemez. Onun bütün hede-
fi yığınların üzerine yeni yığın-
lar eklemektir. Esasında yap-
tıklarının önemli bir kısmının
Allah'ın razı olmayacağı işler
olduğunun da farkındadır, an-
cak ilk başlarda bu tür işleri ya-
parken kalbinde bir kasılma ve
huzursuzluk hissetse de zaman-
la bu sızı yerini çok hafif bir tit-
remeye bırakır, sonunda iş öyle
bir noktaya varır ki bir şey his-
setmez olur; başkalarının ne-
ler götürdüğü düşüncesi kendi
yaptıklarını meşru göstermeye
başlar. Bahsettiğimiz bu insan-
ların önemli bir kısmı farz ibad-
etleri aksatmamaya da büyük
bir önem verirler.

Bütün bunları dile getirir-
ken elbette sermaye düşmanlığı
veya zenginlik karşıtlığı sergili-
yor değiliz. Özellikle günümüz
dünyasında maddî gücü ellerin-
de bulunduran büyük sermaye-
nin dünyaya nizâmât verdiğini
ve ülkeleri oradan oraya savur-
duğunu, toplumları dize getir-
diğini görmekteyiz. Bu neden-
le, mü'minlerin de ekonomik
anlamda güçlenmelerini ve bu
güçlerini İslâm karşıtı küresel
sermaye karşısında kullanarak
mü'minlerin önünde yer alma-
larını istemekte ve bunu önem-
semekteyiz. Ancak burada soru-
lacak soru, sermayesini artırma
çabası içindeki insanın bu bi-
lincini ne kadar koruyabildi-
ğidir; değerlerinden, başka bir
ifadeyle rabbinden ve peygamber-
inden uzaklaşmadan, kendi-
sini unutmadan safını ne dere-
ce muhafaza edebildiğidir. Zira
maddenin insanı azdıran bo-
yutu bellidir. Kişi herhangi bir
çizgi tanımadan malını artır-
maya çalışırken sosyal hayatta
da benzer bir tutum sergileyen-
ce bireysel yaşamında pek çok
harama bulaşmaya başlar. Do-
layısıyla sermayesini artırmak
için çılgınlıklar peşinde koşan
bir insanın bireysel yaşantısın-
da farklı bir tutum sürdürme-
si beklenemez. Bunların ikisi
birbirini etkileyen unsurlardır.
Harama iyice bulaşırsa, bunun
tezâhürleri sosyal yaşantısında
görölmeye başlar. Bu bozuk çiz-
gi zina, içki ve benzeri kötü alış-
kanlıklara kadar uzanır. Bu ne-
denle değerlerden uzaklaşarak
hırs ve açgözlülükle yığılan ser-
maye, insanın rabbinden uzak-
laşmasına vesile olur. İşte bizim

burada dile getirmeye çalıştığı-
mız husus, insanın sermayesini
artırmaya çabalarken kendisin-
den uzaklaşmamasıdır. Yata-
ğa girdiğinde koyunları sayma
ihtiyacı olmaksızın huzurlu bir
şekilde uyuyabilmesidir.

Peki kendi içinde huzuru
bulamamış olan bir insanın ai-
lesine ve çevresine huzur ver-
mesi nasıl beklenebilir? Böyle
bir insan, hem kendisi hem de
çevresi için her zaman telaşın,
kaosun ve mutsuzluğun kay-
nağıdır. Kasaveti evine de ta-
şır. Evine gelmesi ailesi için bir
mutluluk vesilesi değildir. İş-
yerinden eve taşıdığı asık su-
rat ve stres kapıdan içeri adım
atmasıyla birlikte ev halkını et-
kisi altına alır. Çocuklar neşe-
lerini kaybederler, birbirlerine
şaka yapamazlar. Hatta eşi ona
yakınlık gösterip halini hatırlı
ve gününü nasıl geçirdiğini sor-
maya bile çekinir. Terslenmek-
ten korkar. Aile ortamı birbiri-
yle anlaşamayan ve farklı dilleri
konuşan yabancılar meclisine
dönüşür.

Modern Dünya Ortamı

Modern zamanların meşga-
leleri, zengin olsun fakir olsun
Müslümanları Allah'tan daha
fazla uzaklaştırmamalı; bu dö-
nemlerde rabbimizden koparan
faktörlerin çoğaldığının elbet-
te farkında olmalıdır. Gerçek-
ten de insanın rabbiyle arası-
na giren engeller o kadar fazla
çoğaldı ki, Müslümanlığın ya-
şanması her zamankinden faz-
la zorlaştı. Nereden bakarsanız

bakın, kulluğumuzu yaşayabilmemizin önünde pek çok engel, bizi çecek sayısız arızalar söz konusu. Bütün bunların insanı yaratılış gayesinden uzaklaştırmamalıdır.

Baştan beri saydığımız olumsuzluklar bir çıkış yolu olmadığı anlamına gelmemektedir elbette. Ancak unutmamak gerekir ki, dünyayı çirkinleştiren de güzelleştiren de insanın kendisidir. Hatta kendi dünyasını güzelleştirip çirkinleştiren de büyük oranda insanın bizzat kendisidir. Bu nedenle dışarıdaki olumsuzlukları sayarak kendimize bahane ve mazeret üretmenin mantıksal bir tarafı yoktur. Bu nedenle gecelerimizi neden uykusuz geçirdiğimizin sebeplerini kendimize sormamız gerekir. Allah'ın bir yana bırakıldığı, Rasûlullah'ın unutulduğu ve kulluğun sadece şe-

kilde kaldığı bir yaşamda insanın mânevî açlığı giderilmezse ortaya başka bir sonucun çıkmayacağını görmemiz gerekir. Zira insan fitratını zorlayan bir yolla maddî açlık giderilmeye çalışılır, bunun yanında mânevî açlık boyutu ihmal edilirse, ortaya çıkan insan tablosu işte böyle kötü olur.

Burada en büyük sorun insanın kendi başına kalmasındadır. Yaşadığımız modern dünyada insanı kontrol edecek –adı ne olursa olsun- güzel bir ortam olmazsa, bireysel yaşamaya çalıştığı İslâm onu ayakta tutmaya çoğu kez yetmez. Değerlerinden biteviye ödün vermeye başlar, haramlara buluşur ve yukarıda anlatmaya çalıştığımız kurlsız bir yaşamın içine yuvarlanır. Zira insanın dayanacağı, sorunlarını paylaşacağı ve yanlışlara düşmesine

engel olacak iyi arkadaşlıklar ortamına olan ihtiyacı her şeyden fazladır. Malı mülkü yığıp kulluktan uzaklaştıktan, huzur denilen şeyi sadece kitaplarda okuduktan, dünyayı huzursuzluk yurdu ettikten, bir de üstüne âhireti heder ettikten sonra bütün birikimlerin ne faydası olacak ki? Bu nedenle hırsımın esiri olmamaya çalışalım.

Konumuzu bir âyet ve dört hadisle bitirelim: *“Doğrusu, onların (Yahudilerin) hayata diğer insanlardan ve hatta Allah'a eş koşanlardan daha düşkün olduklarını görürsün. Her biri ömrünün bin yıl olmasını ister. Oysa uzun ömürlü olması onu azaptan uzaklaştırmaz. Allah onların yaptıklarını görür.”*² *“Ademoğlu yaşlanır, fakat ondaki iki şey gençleşir: Mal üzerine hırs, ömür üzerine hırs...”*³ *“Her ümmetin bir fitnesi vardır. Benim ümmetimin fitnesi ise maldadır.”*⁴ *“Bir koyun sürüsünün üzerine salınan iki aç kurdun o sürüye verdiği zarar, kişinin mal ve şeref hırsının dinine olan zararından daha ağır değildir.”*⁵ *“Ademoğlunun iki vadi dolusu malı olsa bir üçüncüsünü ister. Ademoğlunun karnını (gönlünü) topraktan başka birşey doldurmaz. Şu kadar ki, tövbe eden kişinin tevbesini Allah kabul eder.”*⁶

Dipnot

* Prof. Dr.

- 1 78/Nebe', 9,10.
- 2 2/Bakara, 96.
- 3 İbn Mâce, 4234.
- 4 Tirmizî, 2258.
- 5 Tirmizî, 2298.
- 6 Tirmizî, 2259.